

ЕКОЛОГО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Марко С. І.

*кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету № 1
інституту підготовки фахівців для підрозділів слідства
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Подальше формування ефективної системи запобігання кримінальним правопорушенням в Україні неможливе без отримання достовірного й обміркованого аналізу та використання отриманих даних стану злочинності щодо прогнозування його тенденцій на майбутнє та планування заходів запобігання [1, с. 68].

Кримінологічне прогнозування – це ймовірнісне судження про майбутній (після певного часу або проведення певних заходів) стан злочинності, її детермінанти, можливості профілактики, що включає кількісну та якісну характеристики передбачуваних змін. Прогнозування злочинності має дати відповіді на питання щодо основних показників злочинності (рівень, структура, характер, динаміка) у майбутньому та її детермінантів [2, с. 340]. Кримінологічне прогнозування є самостійною частиною юридичного прогнозування, що має власні цілі, завдання, методи. Екологічне прогнозування, в свою чергу, становить частину кримінологічного прогнозування, має аналогічні механізми і закономірності.

Мета екологічного прогнозування – встановлення найзагальніших показників, що характеризують розвиток (зміну) екологічної злочинності в перспективі, виявлення небажаних тенденцій і закономірностей, відшукування способів їх зміни в необхідному напрямку.

Для досягнення зазначеної мети, а також її забезпечення, доцільною є постановка та вирішення наступних завдань: встановлення всіх причин, що мають істотне значення для розробки перспективних планів; прийняття управлінських рішень; вироблення загальної концепції боротьби з екологічною злочинністю; вибір оптимального шляху вдосконалення діяльності органів, які здійснюють боротьбу з кримінальними правопорушеннями проти довкілля; встановлення можливих змін у стані, рівні, структурі та динаміці злочинності в майбутньому; визначення можливостей появи нових видів кримінальних правопорушень та «відмирання» наявних, а також причин та умов, здатних вплинути на це; встановлення можливої появи нових категорій екологічних злочинців.

Необхідно вказати на важливі технічні вимоги у вирішенні поставлених завдань задля досягнення зазначеної мети: обов'язкова наявність достовірної статистичної інформації з усіх напрямів, що цікавлять (сюди слід включати також інформацію про латентні екологічні злочини); наявність якісних методик опрацювання статистичної інформації; наявність системи застосування прогнозів у діяльності практичних органів та інших зацікавлених суб'єктів. При цьому, характеристика війни як негативного соціального явища має бути домінантною при описі прогнозного фону

(процеси і явища, які впливають на об'єкт прогнозування) як необхідного елементу типової методики прогнозування [3, с. 42].

Екологічне прогнозування має власний об'єкт. Так, злочинність як негативне соціальне явище – найважливіший об'єкт екопрогнозування. Предметом екологічного прогнозування є окремі елементи екозлочинності: детермінанти, особа правопорушника та його кримінальна поведінка, кримінологічна обстановка, кримінологічна політика різних суб'єктів тощо.

Екологічне прогнозування (як, фактично і будь-яке кримінологічне) має відповідати низці вимог, відповідати певним принципам.

Серед них принцип достовірності – екологічне прогнозування безглузде, якщо воно побудоване на недостовірній, спотвореній, неповній інформації. У такому випадку можливе залучення зайвих ресурсів, безглузде їхнє витрачання. Достовірність прогнозу ґрунтується на точній, достатній інформації, якісній її обробці.

Принцип комплексності не виключає поєднання екологічного прогнозування з прогнозуванням в інших сферах, наприклад, з дослідженням економічної, організованої злочинності. Комплексність означає наявність єдиної програми прогнозу щодо різних напрямів екозлочинності.

Принцип довгостроковості та повноти передбачає наявність певних кількісно-якісних характеристик прогнозу, що визначають можливість його використання як основи для розробки стратегічних планів протидії злочинності.

Ще один важливий принцип екопрогнозування – оперативність – полягає у своєчасності прогнозів. Своєчасність у свою чергу передбачає наявність тимчасового проміжку, достатнього для впровадження результатів прогнозу в профілактичні заходи.

Таким чином, екологічне прогнозування – це ймовірнісне судження про майбутній (після певного часу або проведення певних заходів) стан злочинності проти довкілля, її детермінанти, можливості профілактики, що включає кількісну та якісну характеристики передбачуваних змін. Мета екологічного прогнозування – встановлення найзагальніших показників, що характеризують рівень, структуру, характер, динаміку злочинності у цій сфері, виявлення небажаних тенденцій і закономірностей, відшукання способів їх зміни в необхідному напрямку. До принципів екологічного прогнозування належать такі: достовірність; комплексність; оперативність; довгостроковість та повнота.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцов А. В. Сучасний стан криміногенної ситуації в Україні: виклики часу. *Вивчення криміногенної ситуації в Україні та прогнозування її подальшої динаміки (вплив воєнних факторів)*: матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 07 вересня 2022 р.). [редкол. : Вербенський М. Г., Опришко І. В., Кулик О. Г. та ін.]. Київ: ДНДІ МВС України; Харків: Мачулін. 2022. С. 68-72.
2. Шкелебей В. А. Характеристика та значення кримінологічного прогнозування злочинності. *Asian Journal of Scientific and Educational Research*. 2016. Vol. XI. P. 337–343.
3. Косолапов В. В. Методология социального прогнозирования. Київ: Вища школа, 1981. 311 с.